

ПУБЛІЧНО-ПРАВОВЕ ТА ПРИВАТНО-ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ОКРЕМИХ СФЕР СУСПІЛЬНИХ ВІДНОСИН

УДК 346.9

DOI: 10.31733/2078-3566-2022-4-137-144

**Світлана
БЕВЗ**[©]
доктор юридичних
наук, професор

**Данііл
ФУКСМАН**[©]
студент
магістратури

(Національний технічний університет України «Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського», м. Київ, Україна)

ПІДХОДИ ДО ВИРІШЕННЯ ОКРЕМИХ КОРПОРАТИВНИХ СПОРІВ У СУДОВІЙ ПРАКТИЦІ

Проаналізовано підходи до вирішення окремих корпоративних спорів у судовій практиці. Авторами наголошено, що саме під час вирішення спорів у судовому порядку формулюються підходи для їх врегулювання. За результатами вивчення практики розгляду Верховним Судом справ щодо корпоративних спорів, корпоративних прав та цінних паперів за 2021 р. зроблено висновок, що проблемними питаннями судового вирішення корпоративних спорів є їх юрисдикційність, належний спосіб захисту прав учасників корпоративних відносин, докази у корпоративному спорі та позовна давність у таких справах. Наприкінці статті зроблено висновок, що судова практика, яка зараз створюється Верховним Судом, здебільшого є сталою, обґрунтованою та послідовною, що сприяє забезпеченню єдності правових позицій з врегулювання корпоративних спорів.

Ключові слова: корпоративний спір, судова практика, належний спосіб захисту, корпоративні права.

Постановка проблеми. Воєнний стан у нашій державі актуалізував питання належної діяльності суб'єктів господарювання як унітарного, так і корпоративного типу. При цьому в умовах припинення господарської діяльності та/або можливого переміщення як суб'єкта господарювання, так і його учасників/засновників неабияке значення отримало своєчасне та ефективне врегулювання корпоративних спорів. Враховуючи специфіку корпоративних відносин, їх приватноправовий характер, окремі питання або не врегульовані законодавством взагалі, або передбачено їх врегулювання локальними актами суб'єктів господарювання. Така ситуація також зумовлює загальну складність врегулювання корпоративних відносин та, як наслідок, необхідність формування єдиної судової практики вирішення корпоративних спорів.

Водночас відповідно до частин 5-6 статті 13 Закону України «Про судоустрій та статус суддів» «Висновки щодо застосування норм права, викладені у постановках Верховного Суду, є обов'язковими для всіх суб'єктів владних повноважень, які

© С. Бевз, 2022

ORCID iD : <http://orcid.org/0000-0003-1331-3930>

bevzsvetlana@ukr.net

© Д. Фуксман, 2022

fuksmand@gmail.com

застосовують у своїй діяльності нормативно-правовий акт, що містить відповідну норму права. Висновки щодо застосування норм права, викладені у постановках Верховного Суду, враховуються іншими судами при застосуванні таких норм права».

Згідно з Господарським процесуальним кодексом України (далі – ГПК України) вирішення корпоративних спорів віднесено до юрисдикції господарських судів. Саме в процесі судового вирішення таких спорів і з'ясовується ефективність законодавчого регулювання корпоративних відносин, виявляються колізії та прогалини нормативно-правового забезпечення зазначених відносин. За таких умов єдина судова практика, однозначна і обґрунтована правова позиція Великої Палати Верховного Суду (далі – ВП ВС) свідчатиме про гарантовану можливість захисту порушених корпоративних прав. Розуміння сучасних підходів судової системи до вирішення корпоративних спорів забезпечить учасників корпоративних відносин від окремих помилок при врегулюванні корпоративних відносин локальними актами та поданні позову стосовно захисту корпоративних прав, що лише підкреслює актуальність огляду та аналізу сучасних підходів до вирішення окремих корпоративних спорів в судовій практиці.

Аналіз публікацій, в яких започатковано вирішення цієї проблеми. Дослідженню різноманітних аспектів корпоративних спорів присвячено праці Ю. Жорнокуя, О. Гарагонича, А. Смітюха, О. Квасницької, О. Соляника, М. Степкіна, О. Бігняка та ін.

Мета – визначити сучасні підходи до вирішення окремих корпоративних спорів у судовій практиці.

Виклад основного матеріалу. За даними Звіту про здійснення правосуддя Верховним Судом за 2021 р. справи, що пов'язані з корпоративними відносинами, становлять 6 % від загальної кількості касаційних скарг у господарських справах, що перебували на розгляді Верховного Суду [22]. Тоді як в 2020 р. це було лише 4 %.

Відповідно до Звіту судів першої інстанції про розгляд справ у порядку господарського судочинства за 2021 р. на розгляді судів перебувало 2149 позовних заяв щодо спорів, що виникають з корпоративних відносин. З них 993 – позовні заяви про оскарження рішень загальних зборів учасників товариств, органів управління, що становить 46 % від загальної кількості позовів щодо корпоративних спорів, та 552 справи, пов'язані з правами на акції, частку у статутному капіталі, що становить 26 % від загальної кількості позовів щодо корпоративних спорів [22].

Отже, дві категорії справ – оскарження рішень органів управління та пов'язані з правами на акції – частку статутного капіталу становили переважну більшість всіх корпоративних спорів, що потрапляли на судовий розгляд у 2021 р.

За результатами вивчення практики розгляду Верховним Судом справ щодо корпоративних спорів, корпоративних прав та цінних паперів за 2021 р. можна зробити висновок, що основними проблемними питаннями судового вирішення корпоративних спорів є їх юрисдикційність, належний спосіб захисту прав учасників корпоративних відносин, докази у корпоративному спорі та позовна давність у таких справах [22]. Розглянемо кожне з них.

Згідно з пунктом 1 статті 6 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод кожен має право на справедливий розгляд його справи судом, встановленим законом, який вирішить спір щодо його прав та обов'язків цивільного характеру [1].

Європейський суд з прав людини (далі – ЄСПЛ) у своїй практиці акцентував на тому, що кожен має право на суд, встановлений законом, тобто відповідний орган повинен мати повноваження вирішувати питання, що належать до його компетенції, на основі принципу верховенства права (рішення ЄСПЛ від 29.04.1988 у справі «Беліос проти Швейцарії») [19].

Незважаючи на те, що статтею 20 ГПК України корпоративні спори чітко віднесені до юрисдикції господарських судів, окремі юрисдикційні питання стосовно корпоративних спорів часто стають предметом розгляду ВП ВС.

Яскравими прикладами можуть слугувати проблеми розмежування корпоративних та трудових правовідносин, зокрема в питаннях оскарження звільнення керівника юридичної особи, спорів між фізичними особами щодо частки у статутному капіталі та спорів з державними реєстраторами.

Виникнення таких проблем зумовлено, з одного боку, відсутністю чіткої вказівки в законодавстві на юрисдикцію цих спорів, а з іншого – одночасним регулюванням кількох галузями права одних правовідносин. Така ситуація зумовлена,

в тому числі, і неоднозначністю розуміння, відсутністю єдиного визначення поняття «корпоративний спір».

У постанові від 04.02.2020 у справі № 915/540/16 ВП ВС вказано, що «оскільки припинення повноважень члена виконавчого органу товариства за своєю правовою природою, предметом регулювання правовідносин і правовими наслідками відрізняється від звільнення працівника з роботи (розірвання з ним трудового договору) на підставі положень Кодексу законів про працю України (далі – КЗпП України), можливість уповноваженого органу товариства припинити повноваження члена виконавчого органу передбачена не приписами КЗпП України, а статтею 99 Цивільного кодексу України (далі – ЦК України), тобто не є предметом регулювання нормами трудового права. Хоча такі рішення уповноваженого на це органу можуть мати наслідки і в межах трудових правовідносин, проте визначальними за таких обставин є корпоративні правовідносини. Тому, суд робить висновок, такі спори повинні вирішуватись у порядку господарського судочинства як такі, що виникають з корпоративних відносин. Таким чином, в основу визначення юрисдикції фактично покладено предметний критерій галузі права» [5].

Підхід до розмежування корпоративних та трудових правовідносин викладено також у постанові ВП ВС від 15.09.2020 у справі № 205/4196/18 [8], де ВП ВС, проаналізувавши свої рішення стосовно юрисдикції суду щодо спорів у правовідносинах, подібних з тими, які склалися у сторін спору у справі № 205/4196/18, зауважено, що предмет і підстави позову у справі № 205/4196/18 істотно відрізняються від предмета та підстав позову у справах, що віднесені до юрисдикції господарського суду. «Тому, з огляду на те, що позивач оскаржував його звільнення з посади директора за пунктом 8 частини першої статті 36 КЗпП України, а не за пунктом 5 частини 1 статті 41 цього кодексу, суд вирішив, що спір належить розглядати за правилами цивільного судочинства».

Тож, як бачимо, ВП ВС, визначаючи фактично правову природу спору, враховує предметний критерій розмежування галузей права та юридичну підставу позову (джерело тієї чи іншої галузі права) і, отже, в тих випадках, де спір безпосередньо стосується діяльності та управління юридичною особою відносить до компетенції господарських судів.

Заслужують на увагу і правові позиції за результатами вирішення спорів, де фізична особа звертається в суд до іншої фізичної особи з позовом про витребування із чужого незаконного володіння на її користь частки у статутному капіталі.

Наприклад, ВП ВС у постанові від 04.03.2020 у справі № 442/5130/17 займає позицію, що «якщо спір виник між фізичною особою, яка вважає себе учасником товариства з обмеженою відповідальністю (далі – ТОВ) з певною часткою у статутному капіталі товариства, і фізичною особою, яка на момент звернення з позовом до суду володіла цією часткою відповідно до даних Єдиного державного реєстру юридичних осіб, фізичних осіб-підприємців та громадських формувань, то вирішення такого спору впливає на можливість особи здійснювати свої корпоративні права, що засвідчуються спірною часткою, на склад учасників товариства. Таким чином, суд робить висновок, що такий спір є корпоративним і підлягає вирішенню в порядку господарського судочинства» [6].

Спори про оскарження реєстраційних дій, пов'язаних з внесенням в Єдиний державний реєстр відомостей про юридичну особу, неодноразово були предметом розгляду ВП ВС. Акцентуємо, що згідно із сучасним підходом, викладеним, наприклад, в постанові ВП ВС від 04.09.2018 р. у справі № 904/5857/17, «вимога про визнання неправомірними дій державного реєстратора з внесення в Єдиний державний реєстр юридичних осіб, фізичних осіб-підприємців та громадських формувань відомостей, щодо достовірності яких виник корпоративний спір, має похідний характер від корпоративного спору. Тому, така вимога залежить від наявності самого порушеного права, яке підлягає захисту шляхом скасування запису в Єдиному державному реєстрі юридичних осіб, фізичних осіб-підприємців та громадських формувань, за правилами господарського судочинства незалежно від обмеження позовних вимог лише оскарженням державної реєстрації» [7].

Крім того, ВП ВС пізніше робить схожий висновок у постанові від 16.10.2018 у справі № П/811/1296/17, у якій суд зауважує, що «якщо із позовних вимог про оскарження дій державного реєстратора вбачається необхідність захисту корпоративних прав особи, то такі обставини виключають можливість розгляду такого спору в порядку

адміністративного судочинства. Отже, такі спори необхідно вирішувати в порядку господарського судочинства» [9].

Тож, зважаючи на судову практику, критеріями розмежування судової юрисдикції корпоративних спорів є предмет спору та характер спірних матеріальних правовідносин у їх сукупності. Крім того, таким критерієм може бути пряма вказівка в законі на вид судочинства, в якому розглядається визначена категорія справ.

Для ефективного і своєчасного захисту корпоративних прав надзвичайно важливим є вибір належного способу їх захисту. Як відомо, захист корпоративних прав здійснюється у передбаченому законом порядку, зокрема за допомогою застосування належних форми і способу захисту.

Під способом захисту зазвичай розуміють закріплені законом матеріально-правові заходи примусового характеру, за допомогою яких здійснюється поновлення (визнання) порушених прав, оспорюваних чи невизнаних прав, відновлення майнового стану потерпілого та вплив на порушника [10].

У постанові Касаційного господарського суду Верховного Суду (далі – КГС ВС) від 04.08.2020 у справі № 910/10764/19 зазначається, що застосування конкретного способу захисту цивільного права залежить як від змісту права чи інтересу, за захистом якого звернулася особа, так і від характеру його порушення, невизнання або оспорення [12]. Такі право чи інтерес мають бути захищені судом належним способом. Оцінюючи належність вибраного позивачем способу захисту та обґрунтовуючи відповідний висновок, судам необхідно виходити з його ефективності. Це означає, що вимога на захист цивільного права має відповідати змісту порушеного права та характеру правопорушення, забезпечити поновлення порушеного права, а у разі неможливості такого поновлення – гарантувати особі можливість отримання нею відповідного відшкодування.

Наприклад, КГС ВС у справі № 913/274/19 зазначив, що витребування з незаконного володіння частки у статутному капіталі ТОВ є належним та ефективним способом захисту з огляду на положення законодавства, яке передбачає проведення державної реєстрації змін до відомостей про розмір статутного капіталу, розміри часток у статутному капіталі чи склад учасників ТОВ на підставі, зокрема, судового рішення, що набрало законної сили, про стягнення (повернення з володіння) з відповідача частки (частини частки) у статутному капіталі товариства [13]. Отже, в разі витребування на користь позивача частки у статутному капіталі ТОВ на підставі зазначеної норми може бути поновлене право позивача на його частку.

КГС ВС у справах № 5017/1221/2012 та № 907/155/19 визначив, що належним способом захисту порушених прав позивача, який прагне відновити становище, що існувало до порушення його прав (зокрема відновити розмір статутного капіталу та/або розміри часток у статутному капіталі та/або склад учасників ТОВ, які існували до порушення його прав) є позов про визначення розміру статутного капіталу товариства та розмірів часток учасників товариства. Відповідачами за таким позовом є не тільки господарське товариство, але й особи – учасники товариства, які внаслідок задоволення позову можуть бути позбавлені своїх часток у статутному капіталі або їх частин у грошовому або відсотковому вираженні [11; 16].

Тому, зважаючи на аналіз судової практики – постанов КГС ВС, можемо зазначити, що належними способами захисту є:

– у разі спору щодо прав на частку у статутному капіталі ТОВ – витребування з незаконного володіння частки у статутному капіталі ТОВ (постанова КГС ВС від 06.02.2020 у справі № 913/274/19);

– у разі спору щодо складу учасників ТОВ – визначення розміру статутного капіталу товариства та розмірів часток учасників товариства (постанови КГС ВС від 03.12.2020 у справі № 5017/1221/2012; від 22.12.2020 у справі № 907/155/19).

Отже, спосіб захисту є «зв’язуючим» елементом предмета позова та результату, який хоче отримати позивач. І лише у разі обрання належного способу захисту позивач зможе захистити свої корпоративні права в судовому порядку.

Питанням, яке також заслуговує на увагу та знайшло відображення в судовій практиці, є засоби доказування в корпоративних спорах.

Зокрема, у постанові КГС ВС від 30.04.2020 у справі № 924/497/19 суд зазначив, що «при вирішенні господарських спорів може бути досліджений і висновок судової експертизи, яку було проведено в межах провадження в іншій справі, в тому числі

цивільній, кримінальній, адміністративній. Висновок судової експертизи, яку було проведено в межах провадження в іншій справі, має оцінюватись господарським судом у вирішенні господарського спору на загальних підставах як доказ у справі, за умови, що цей висновок містить відповіді на запитання, які виникають у такому спорі, і поданий до господарського суду належним чином засвідченій копії» [17].

Окрему увагу привертає судова практика стосовно такого засобу доказування в господарському процесі, як показання свідків.

Наприклад, у постанові КГС ВС від 29.01.2019 у справі № 922/705/18 суд зробив висновок, що «покази свідків про те, що вони бачили в протоколі підписи, не можуть підтверджувати обставини реєстрації учасника на загальних зборах та обставини оригінальності та автентичності підписів учасників товариства, зокрема позивача, на протоколі загальних зборів. Такі обставини можуть бути встановлені лише на підставі письмового доказу – документу, в якому міститься такий підпис» [18]. Така позиція ще раз підтверджує, що у корпоративних спорах більшість обставин має підтверджуватись документально, а не показанням свідків, що корелюється з ч. 2 ст. 87 ГПК України, яка передбачає, що «на підставі показань свідків не можуть встановлюватися обставини (факти), які відповідно до законодавства або звичаїв ділового обороту відображаються (обліковуються) у відповідних документах» [3].

Варто наголосити, що захист корпоративних прав в судовому порядку вимагає дотримання законодавчих положень та врахування підходів, сформованих в судовій практиці, стосовно позовної давності.

Відповідно до ст. 256 ЦК України «позовна давність – це строк, у межах якого особа може звернутися до суду з вимогою про захист свого цивільного права або інтересу». Статтею 257 ЦК України встановлена загальна позовна давність тривалістю у три роки. Поряд з цим зазначеним кодексом встановлено спеціальну позовну давність тривалістю в один рік для окремих видів вимог, зокрема для вимог про визнання недійсним рішення загальних зборів товариства [4].

Однак необхідно зауважити, що КГС ВС у постанові від 18.03.2020 у справі № 904/686/19 звертає увагу, що встановлений ЦК України скорочений строк позовної давності щодо вимог про визнання недійсним рішення загальних зборів товариства застосовується лише до оскарження рішень ТОВ та ТДВ і не застосовується до вимог про визнання недійсним рішення інших юридичних осіб, у тому числі рішень власників фермерського господарства [15]. У такому разі, оскільки інше не передбачено законом, застосовується загальна позовна давність тривалістю у три роки.

У розрізі теми позовної давності у корпоративних спорах необхідно звернути також увагу на постанову КГС ВС від 06.02.2020 у справі № 916/888/19 [14]. У цій справі суд робить висновок, що «визначений статтею 50 Закону України «Про акціонерні товариства» тримісячний строк для оскарження акціонером рішення загальних зборів або порядку прийняття такого рішення є за своєю правовою природою стосовно акціонера господарського товариства спеціальною (скороченою) позовною давністю, а для інших осіб, які оскаржують у судовому порядку рішення загальних зборів, діє загальна позовна давність».

Отже, ВС розуміє ст. 257 ЦК України комплексно: скорочена позовна давність застосовується лише для тих вимог, для яких така позовна давність передбачена спеціальним законом. У практиці КГС ВС сформувався однозначний підхід щодо неможливості використовувати спеціальну позовну давність за аналогією закону до інших учасників господарських відносин, крім тих, для яких вона чітко закріплена в законодавстві, що є, на нашу думку, вираженням та обґрунтованим.

Висновки. Розглянувши сучасні підходи до вирішення окремих корпоративних спорів у судовій практиці КГС ВС та ВП ВС, можемо зробити висновок, що судова практика вирішення корпоративних спорів базується, насамперед, на предметному критерії розмежування галузей права (визначенні правової природи спору / правовідносин, щодо яких виник спір); чіткому дотриманні законодавчих положень, що сприяє ефективному та справедливому судовому захисту порушеного, невизнаного чи оспорюваного корпоративного права та інтересу кожної особи та формуванню розуміння окремих норм законодавства, що застосовуються під час вирішення корпоративних спорів. Водночас варто наголосити, що вирішуючи такі спори, суду варто враховувати інтереси усіх учасників і самого суб'єкта господарювання, уникати втручання в діяльність юридичної особи, які підлягають вирішенню виключно органами її

управління, та забезпечувати подальше послідовне формування аргументованих та справедливих сучасних підходів до вирішення корпоративних спорів.

Список використаних джерел

1. Конвенція Ради Європи про захист прав людини і основоположних свобод 1950 року: ратифіковано Законом № 475/97-ВР від 17.07.97. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_004#Text.
2. Господарський кодекс України від 16.01.2003. *Відомості Верховної Ради України*. 2003. № 18, № 19-20, № 21-22. Ст. 144.
3. Господарський процесуальний кодекс України від 06.11.1991. *Відомості Верховної Ради України*. 1992. № 6. ст. 56.
4. Цивільний кодекс України від 16.01.2003. *Відомості Верховної Ради України*. 2003. № 40-44. ст. 356.
5. Рішення Великої Палати Верховного Суду від 04.02.2020, судова справа № 915/540/16. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/87454071>.
6. Рішення Великої Палати Верховного Суду від 04.03.2020, судова справа № 442/5130/17. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/89083214>.
7. Рішення Великої Палати Верховного Суду від 04.09.2018, судова справа №904/5857/17. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/76536465>.
8. Рішення Великої Палати Верховного Суду від 15.09.2020, судова справа № 205/4196/18. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/92270735>.
9. Рішення Великої Палати Верховного Суду від 16.10.2018, судова справа №П/811/1296/17. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/77911140>.
10. Рішення Великої Палати Верховного Суду від 23.12.2020, судова справа № 926/4729/16. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/93783781>.
11. Рішення Касаційного господарського суду Верховного Суду від 03.12.2020, судова справа № 5017/1221/2012. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/93373090>.
12. Рішення Касаційного господарського суду Верховного Суду від 04.08.2020, судова справа № 910/10764/19. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/90802060>.
13. Рішення Касаційного господарського суду Верховного Суду від 06.02.2020, судова справа № 913/274/19. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/87478006>.
14. Рішення Касаційного господарського суду Верховного Суду від 06.02.2020, судова справа № 916/888/19. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/87478642>.
15. Рішення Касаційного господарського суду Верховного Суду від 18.03.2020, судова справа № 904/686/19. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/88494827>.
16. Рішення Касаційного господарського суду Верховного Суду від 22.12.2020, судова справа № 907/155/19. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/93872945>.
17. Рішення Касаційного господарського суду Верховного Суду від 30.04.2020 р., судова справа № 924/497/19. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/89008550>.
18. Рішення Касаційного господарського суду Верховного Суду від 29.01.2019, судова справа № 922/705/18. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/89073850>.
19. Рішення Європейського суду з прав людини у справі «Беліос проти Швейцарії» від 29 квітня 1988 року. URL: <https://european-court.ru/resheniya-evropejskogo-suda-na-russkom-yazyke/belilos-protiv-shvejcarii-postanovlenie-evropejskogo-suda/>.
20. Бігняк О. В. Цивільно-правовий захист корпоративних прав в Україні : дис. ... д-ра юрид. наук : 12.00.03 / Нац. ун-т «Одеська юридична академія». Одеса, 2018. 474 с.
21. Квасніцька О. О. Господарське процесуальне право : навч.-метод. посібник. Одеса : Фенікс, 2013. 194 с.
22. Офіційний сайт Верховного Суду. URL: <https://supreme.court.gov.ua/supreme/>.
23. Соляник О. Корпоративні конфлікти як об'єкт управління. *Економічні проблеми сталого розвитку : матеріали доп. Міжнар. наук.-практ. конф., присвяч. 20-річчю наукової діяльності ф-ту економіки та менеджменту СумДУ (м. Суми, 3-5 квіт. 2012 р.)*. Суми : СумДУ, 2012. Т. 4. С. 63.
24. Михайлина А. Корпоративний спор: способы опознания и особенности разрешения. URL : <https://pravo.ru/review/view/145276/>.

Надійшла до редакції: 04.12.2022

References

1. Konventsija Rady Yevropy pro zakhyst prav lyudyny i osnovopolozhnykh svobod 1950 roku [The Council of Europe Convention for the Protection of Human Rights and Fundamental Freedoms of 1950] : ratyfikovano Zakonom № 475/97-VR vid 17.07.97. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_004#Text. [in Ukr.].
2. Hospodars'kyu kodeks Ukrainy vid 16.01.2003 [Economic Code of Ukraine of January 16, 2003]. *Vidomosti Verkhovnoyi Rady Ukrainy*. 2003. № 18, № 19-20, № 21-22, art. 144. [in Ukr.].
3. Hospodars'kyu protsesual'nyu kodeks Ukrainy vid 06.11.1991 [Economic Procedural Code of Ukraine of November 6, 1991]. *Vidomosti Verkhovnoyi Rady Ukrainy*. 1992. № 6, art. 56. [in Ukr.].

4. Tsyvil'nyy kodeks Ukrainy vid 16.01.2003 [Civil Code of Ukraine of January 16, 2003]. *Vidomosti Verkhovnoyi Rady Ukrainy*. 2003. № 40-44, art. 356. [in Ukr.].
5. Rishennya Velykoyi Palaty Verkhovnoho Sudu vid 04.02.2020, sudova sprava № 915/540/16 [Decision of the Grand Chamber of the Supreme Court of February 4, 2020, court case No. 915/540/16]. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/87454071>. [in Ukr.].
6. Rishennya Velykoyi Palaty Verkhovnoho Sudu vid 04.03.2020, sudova sprava № 442/5130/17 [Decision of the Grand Chamber of the Supreme Court of March 4, 2020, court case No. 442/5130/17]. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/89083214>. [in Ukr.].
7. Rishennya Velykoyi Palaty Verkhovnoho Sudu vid 04.09.2018, sudova sprava № 904/5857/17 [Decision of the Grand Chamber of the Supreme Court of September 4, 2018, court case No. 904/5857/17]. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/76536465>. [in Ukr.].
8. Rishennya Velykoyi Palaty Verkhovnoho Sudu vid 15.09.2020, sudova sprava № 205/4196/18 [Decision of the Grand Chamber of the Supreme Court of September 15, 2020, court case No. 205/4196/18]. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/92270735>. [in Ukr.].
9. Rishennya Velykoyi Palaty Verkhovnoho Sudu vid 16.10.2018, sudova sprava № P/811/1296/17 [Decision of the Grand Chamber of the Supreme Court of October 16, 2018, court case No. P/811/1296/17]. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/77911140>. [in Ukr.].
10. Rishennya Velykoyi Palaty Verkhovnoho Sudu vid 23.12.2020, sudova sprava № 926/4729/16 [Decision of the Grand Chamber of the Supreme Court of 23.12.2020, court case No. 926/4729/16]. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/93783781>. [in Ukr.].
11. Rishennya Kasatsynoho hospodars'koho sudu Verkhovnoho Sudu vid 03.12.2020, sudova sprava № 5017/1221/2012 [Decision of the Cassation Economic Court of the Supreme Court of 03.12.2020, court case No. 5017/1221/2012]. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/93373090>. [in Ukr.].
12. Rishennya Kasatsynoho hospodars'koho sudu Verkhovnoho Sudu vid 04.08.2020, sudova sprava № 910/10764/19 [Decision of the Commercial Cassation Court of the Supreme Court of 04.08.2020, court case No. 910/10764/19]. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/90802060>. [in Ukr.].
13. Rishennya Kasatsynoho hospodars'koho sudu Verkhovnoho Sudu vid 06.02.2020, sudova sprava № 913/274/19 [Decision of the Commercial Cassation Court of the Supreme Court of February 6, 2020, court case No. 913/274/19]. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/87478006>. [in Ukr.].
14. Rishennya Kasatsynoho hospodars'koho sudu Verkhovnoho Sudu vid 06.02.2020, sudova sprava № 916/888/19 [Decision of the Commercial Cassation Court of the Supreme Court of February 6, 2020, court case No. 916/888/19]. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/87478642>. [in Ukr.].
15. Rishennya Kasatsynoho hospodars'koho sudu Verkhovnoho Sudu vid 18.03.2020, sudova sprava № 904/686/19. URL [Decision of the Commercial Court of Cassation of the Supreme Court of March 18, 2020, court case No. 904/686/19]: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/88494827>. [in Ukr.].
16. Rishennya Kasatsynoho hospodars'koho sudu Verkhovnoho Sudu vid 22.12.2020, sudova sprava № 907/155/19 [Decision of the Commercial Court of Cassation of the Supreme Court of 22.12.2020, court case No. 907/155/19]. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/93872945>. [in Ukr.].
17. Rishennya Kasatsynoho hospodars'koho sudu Verkhovnoho Sudu vid 30.04.2020 r., sudova sprava № 924/497/19 [Decision of the Cassation Commercial Court of the Supreme Court of 04/30/2020, court case No. 924/497/19]. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/89008550>. [in Ukr.].
18. Rishennya Kasatsynoho hospodars'koho sudu Verkhovnoho Sudu vid 29.01.2019, sudova sprava № 922/705/18 [Decision of the Commercial Court of Cassation of the Supreme Court of January 29, 2019, court case No. 922/705/18]. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/89073850>. [in Ukr.].
19. Rishennya Yevropeys'koho sudu z prav lyudyny u spravi «Belilos proty Shveytsariyi» vid 29 kvitnya 1988 roku [Decision of the European Court of Human Rights in the case «Belilos v. Switzerland» of April 29, 1988]. URL: <https://europeancourt.ru/resheniya-evropejskogo-suda-na-russkom-yazyke/belilos-protiv-shvejcarii-postanovlenie-evropejskogo-suda/>. [in Ukr.].
20. Bihnyak, O. V. (2018) Tsyvil'no-pravovyy zakhyst korporatyvnykh prav v Ukraini [Civil-legal protection of corporate rights in Ukraine] : dys. ... d-ra yuryd. nauk : 12.00.03 / Nats. un-t «Odes'ka yurydychna akademiya». Odesa, 474 p. [in Ukr.].
21. Kvasnits'ka, O. O. (2013) Hospodars'ke protsesual'ne pravo [Commercial procedural law] : navch.-metod. posibnyk. Odesa : Feniks, 194 p. [in Ukr.].
22. Ofitsiynyy sayt Verkhovnoho Sudu [Official website of the Supreme Court]. URL: <https://supreme.court.gov.ua/supreme/>.
23. Solyanyk, O. (2012) Korporatyvni konflikty yak ob'ekt upravlinnya. Ekonomichni problemy staloho rozvytku [Corporate conflicts as an object of management. Economic problems of sustainable development] : materialy dop. Mizhnar. nauk.-prakt. konf., prysvyach. 20-richchyu naukovoyi diyal'nosti f-tu ekonomiky ta menedzhmentu SumDU (m. Sumy, 3-5 kvit. 2012 r.). Sumy : SumDU, vol. 4, p. 63. [in Ukr.].
24. Mykhaylyna, A. Korporativnyy spor: sposoby opoznaniya i osobennosti razresheniya [Corporate dispute: methods of identification and special resolution]. URL : <https://pravo.ru/review/view/145276/>. [in Russ.].

ABSTRACT

Svitlana Bevz, Daniil Fuksman. Approaches to resolving individual corporate disputes in court practice. The article is devoted to the analysis of approaches to the resolution of individual corporate disputes in judicial practice. The article emphasizes that it is during the resolution of disputes in court that approaches to their settlement are formulated. According to the results of the study of the practice of the Supreme Court's consideration of cases regarding corporate disputes, corporate rights and securities for 2021, it was concluded that the problematic issues of judicial resolution of corporate disputes are their jurisdiction, the proper way to protect the rights of participants in corporate relations, evidence in a corporate dispute and the statute of limitations in such matters. Having analyzed the relevant resolutions of the Grand Chamber of the Supreme Court, it was noted that the main criteria for demarcating the judicial jurisdiction of corporate disputes are the subject of the dispute and the nature of disputed material legal relations in their totality, at the same time, such a criterion can also be a direct indication in the law of the type of judicial proceedings in which a certain category of cases is considered. Based on the analysis of judicial practice, it is indicated that the proper way of protection in corporate disputes in the event of a dispute regarding the rights to a share in the authorized capital of a limited liability company is a claim for illegal possession of a share in the authorized capital of an limited liability company, and in the event of a dispute regarding composition of members of the limited liability company – determination of the size of the company's authorized capital and the size of the shares of the members of the company.

The article briefly describes judicial practice regarding evidence in corporate disputes, in particular, the application of expert opinion and witness testimony. The opinion is expressed that the position of the Cassation Economic Court of the Supreme Court regarding the impossibility of using a special statute of limitations by analogy with the law to other participants in economic relations, except for those for which it is clearly enshrined in the legislation, is balanced and justified. At the end of the article, it has been concluded that the judicial practice currently created by the Supreme Court is mostly stable, well-founded and consistent, which contributes to ensuring the unity of legal positions on the settlement of corporate disputes.

Keywords: corporate dispute, court practice, proper method of protection, corporate rights.

УДК 35.073.52+336.1.07

DOI: 10.31733/2078-3566-2022-4-144-150

Євген ЛЕГЕЗА[©]

доктор юридичних наук, професор
(Університет митної справи та фінансів,
м. Дніпро, Україна)

ОСОБЛИВОСТІ СТАТУСУ ДЕРЖАВНОЇ СЛУЖБИ ФІНАНСОВОГО МОНІТОРИНГУ УКРАЇНИ

Розглянуто питання адміністративно-правового статусу Державної служби фінансового моніторингу України. Визначено основні структурні елементи правового статусу цієї служби. Проаналізовано теоретичні підходи до визначення поняття «адміністративна правосуб'єктність» як основного елемента правового статусу Державної служби фінансового моніторингу України. Наведено авторське визначення адміністративно-правового статусу Державної служби фінансового моніторингу України. Запропоновано шляхи вдосконалення чинного законодавства у сфері протидії легалізації доходів, отриманих злочинним шляхом.

З огляду на виконаний аналіз визначаємо адміністративно-правовий статус Державної служби фінансового моніторингу України як сукупність визначених законодавством прав та обов'язків, які має та яких зобов'язаний дотримуватись Держфінмоніторинг, будучи стороною в адміністративних правовідносинах щодо запобігання й протидії легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення. Елементами адміністративно-правового статусу Державної служби фінансового моніторингу України вважаємо адміністративну правосуб'єктність (правоздатність і дієздатність), права та обов'язки.

Ключові слова: правовий статус, адміністративно-правовий статус, Державна служба фінансового моніторингу України, адміністративна правосуб'єктність.

© Є. Легеза, 2022

ORCID iD : <https://orcid.org/0000-0001-9134-8499>

yevhenleheza@gmail.com